

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาวิจัยสถานภาพการจ้างแรงงานต่างด้าวภาคการผลิตเกษตรของอำเภอพบพระ จังหวัดตากครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการรวบรวมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้แบ่งแยกเนื้อหา ดังต่อไปนี้

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับการย้ายถิ่นข้ามชาติ
2. แนวคิดการเคลื่อนย้ายแรงงาน
3. การเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ
4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. ทฤษฎีเกี่ยวกับการย้ายถิ่นข้ามชาติ

1.1 ทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจและความคาดหวัง: ทฤษฎีของ Charles D. Mc Dermid

Mc Dermid (1960) อ้างโดยพรพรรณราย (2536 : 20-22) ได้ให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเรื่องเงินว่าเป็นสิ่งจูงใจเบื้องต้นของคน “How Money Motivates Man” ดังนี้

1. เราอาจจะใช้เงินเพื่อตอบสนองความต้องการในทุกระดับตามทฤษฎีของ Maslow ได้คือ ใช้เงินตอบสนองความต้องการทางด้านร่างกาย เช่น เสื้อผ้า เครื่องนุ่งห่ม ที่อยู่อาศัย หลังจากความต้องการเหล่านี้ได้รับการตอบสนองอย่างพอใจดีแล้ว จึงนำเงินไปใช้ในการตอบสนองความต้องการอื่นๆ ต่อไป

2. ความต้องการทางด้านความมั่นคงปลอดภัยเป็นการแสดงออกซึ่งความต้องการความมั่นคงทางการเงิน เงินจะเป็นหลักประกันต่อความต้องการทางด้านร่างกายในกรณีเจ็บป่วย หรืออายุมาก หรือการว่างงาน

3. เงินเป็นสิ่งตอบสนองความต้องการทางสังคมได้ แต่ไม่ใช่โดยตรง เช่น เราอาจเสียเงินค่าสมัครเป็นสมาชิกสโมสรแห่งหนึ่งแต่มิได้เป็นหลักประกันว่าจะได้รับความเป็นมิตรหรือการยอมรับจากบุคคลอื่นเสมอไป

4. ในกรณีของความต้องการที่จะมีชื่อเสียงหรือฐานะเด่นนั้น เงินจะเป็นสิ่งนำไปใช้วัดสถานภาพและการประสบความสำเร็จ เราไม่เพียงแต่จะวัดบุคคลอื่นบนพื้นฐานของความสามารถ

ทางการเงินแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ความเชื่อถือของเขาจะขึ้นอยู่กับจำนวนเงินที่เขาได้รับด้วย มีบุคคลเป็นจำนวนมากที่ใช้เงินเดือนเป็นสิ่งที่แสดงให้เห็นคุณค่าของเขาเอง

5. เงินไม่เพียงแต่จะนำไปใช้ในการซื้อสินค้าเท่านั้น แต่ยังเป็นสิ่งที่นำไปใช้ในการพิจารณาฐานะของบุคคลด้วย จะเห็นได้ว่าในสังคมปัจจุบันนี้ คนร่ำรวยส่วนมากจะได้รับการยกย่องเป็นอย่างสูงแม้ว่าสังคมจะทราบว่าเขาร่ำรวยมาจากการทุจริตก็ตาม

6. เงินมีความสำคัญสำหรับระดับความสมหวังในชีวิต เงินสามารถจัดสิ่งกีดขวางการตอบสนองความต้องการทางด้านนี้เท่านั้น เราจะเห็นว่าเหตุใดนักการเมืองจึงใช้เงินมากในการแสวงหาสมัครพรรคพวก หาเสียง หรือหาผู้สนับสนุนยกมือเห็นด้วยในสภา

ในส่วนของผู้วิจัย เห็นด้วยกับทฤษฎีของ Mc Dermid ที่ว่าชาวพม่าที่ลักลอบเข้าเมืองไทย เพราะสิ่งจูงใจเบื้องต้นของเขา คือ เงิน เงินเป็นสิ่งจูงใจให้พวกเขาต้องดิ้นรน ทำทุกวิถีทางเพื่อจะได้เข้ามาหางานทำในประเทศไทย ยอมเสี่ยงต่อการถูกจับขัง ยอมเสียสละความสุขส่วนตัว ยอมคิดถึงบ้าน ต้องห่างจากครอบครัว พ่อแม่ ลูก เมีย ต้องทำงานหนักเพื่อแลกกับเงิน เนื่องจากพวกเขาเห็นว่าเงินนอกจากจะตอบสนองความต้องการทางร่างกายและทางเศรษฐกิจของพวกเขา แล้วยังเป็นสิ่งที่สร้างความมั่นคงในชีวิต

1.2 ทฤษฎีความต้องการ: ทฤษฎีการจูงใจ ERG ของ Alderfer

ทฤษฎีการจูงใจ ERG ของ Alderfer (อ้างในศิริวรรณ, 2539 : 372-373) เป็นทฤษฎีความต้องการซึ่งกำหนดความต้องการ โดยที่ Alderfer ได้ชี้ความแตกต่างระหว่างความต้องการในระดับต่ำ และความต้องการในระดับสูง ซึ่งเกี่ยวข้องกับความต้องการของมาสโลว์ 5 ประเภท โดย Alderfer คงเหลือความต้องการเพียง 3 ประเภทได้ดังนี้

1. ความต้องการในการอยู่รอด [Existence Needs (E)] เป็นความต้องการในระดับต่ำสุด มีลักษณะเป็นรูปธรรม (Concrete) ประกอบด้วยความต้องการตามทฤษฎีของมาสโลว์ คือ ความต้องการของร่างกายและความต้องการความปลอดภัย ซึ่งสามารถพิสูจน์ได้

2. ความต้องการความสัมพันธ์ [Related Needs (R)] มีลักษณะเป็นรูปธรรมน้อยลง ประกอบด้วยความต้องการด้านสังคม ตามทฤษฎีของมาสโลว์บวกด้วยความต้องการความปลอดภัยและความต้องการการยกย่อง

3. ความต้องการความเจริญก้าวหน้า [Growth (G)] เป็นความต้องการในระดับสูงสุดในระดับขั้นตอนของ Alderfer และมีความเป็นรูปธรรมต่ำสุด ประกอบด้วยส่วนที่เป็นความต้องการการยกย่อง และบวกด้วยความต้องการการประสบความสำเร็จตามทฤษฎีของมาสโลว์

Alderfer ไม่เชื่อว่าบุคคลต้องตอบสนองความพึงพอใจอย่างสมบูรณ์ในระดับของความต้องการก่อนที่จะก้าวหน้าไปสู่ระดับอื่น เขาพบว่าบุคคลจะได้รับการกระตุ้นโดยความต้องการ

Alderfer ยังขยายทฤษฎีมาสโลว์ โดยพิจารณาถึงวิธีการที่บุคคลมีปฏิกิริยาเมื่อเขาสามารถและไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตนโดยพัฒนาหลักความก้าวหน้าในความพึงพอใจ (Satisfaction-Progression Principle) เพื่ออธิบายถึงวิธีการที่บุคคลมีความก้าวหน้ากับลำดับชั้นความต้องการเพื่อตอบสนองความต้องการในระดับต่ำกว่า และในทางตรงข้ามหลักของการถดถอย-ความดิ่งเครียด (Frustration-Regression Principle) ซึ่งอธิบายว่า เมื่อบุคคลที่ยังมีความดิ่งเครียดในการพยายามที่จะตอบสนองความต้องการในระดับสูงขึ้น เขาจะเลิกพยายามตอบสนองความต้องการและเปลี่ยนไปใช้ความพยายามที่จะตอบสนองในระดับต่ำกว่า ทฤษฎี ERG ระบุว่าบุคคลสามารถเปลี่ยนไปในระดับสูงขึ้นและต่ำลงของระดับความต้องการ ขึ้นกับว่าเขาสามารถตอบสนองความต้องการในระดับต่ำลงหรือความต้องการในระดับสูงขึ้นได้หรือไม่

ผู้ศึกษาเห็นด้วยกับทฤษฎีของ Alderfer ที่ว่าชาวพม่าที่ถลอมเข้ามาในประเทศไทย เพราะความต้องการในการอยู่รอด ต้องการความปลอดภัย

1.3 ทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory)

Victor H. Vroom (1964) อ้างโดยศิริวรรณ (2523 : 222-224) แนวความคิดนี้เป็นกลุ่มแนวความคิดเชิงเหตุผล ซึ่งตั้งอยู่บนพื้นฐานความคิดที่เรียกว่า Inducement Contribution Equilibrium คือแต่ละบุคคลจะได้รับแรงกระตุ้นหรือแรงจูงใจให้เข้ามามีส่วนร่วมในองค์การ เพราะพวกเขาจะได้รับสิ่งจูงใจ (Inducement) เช่น เงิน ซึ่งสิ่งที่ได้รับนี้จะต้องมากกว่าสิ่งที่พวกเขาได้ให้ไป ซึ่งทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy) ของ Vroom นี้จะอธิบายถึงทางเลือกต่างๆ ที่มีอยู่ และทางเลือกหนึ่งซึ่งเขาเชื่อว่าจะนำไปสู่ผลตอบแทนหรือรางวัลที่เขาต้องการมากที่สุด ทฤษฎีนี้ทำนายว่าบุคคลแต่ละคนจะเลือกทางเลือกที่มีผลตอบแทนสูงสุด

Vroom อธิบายว่าการจูงใจหรือแรงจูงใจ (Motivation) มีค่าเท่ากับความคาดหวังคูณด้วยความพึงพอใจหรือความชอบ (Expectancy and Valance Combine Multiplicatively to Determine Motivation) ถ้าความคาดหวังหรือความพึงพอใจมีค่าเท่ากับศูนย์ แรงจูงใจจะมีค่าเท่ากับศูนย์ด้วย แต่ถ้าความคาดหวังสูงแรงจูงใจก็จะมีค่าสูงด้วย

Vroom (อ้างในอารี, 2529 : 85-86) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่าเป็นผลจากบุคคลนั้นๆเข้าไปมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือเข้าไปรับรู้แล้วเกิดความพอใจ จึงจะเห็นว่าทฤษฎีนี้มีองค์ประกอบคือ

1. Valance ซึ่งหมายถึง ความพึงพอใจ
2. Instrumentality ซึ่งหมายถึง ความเป็นเครื่องมือ คือ สื่อ เครื่องมือ วิธีทางนำไปสู่ความพึงพอใจ
3. Expectancy ซึ่งหมายถึง ความคาดหวังภายในตัวบุคคลนั้นๆ บุคคลมีความต้องการและมีความคาดหวังในหลายสิ่งหลายอย่าง ดังนั้นต้องกระทำด้วยวิธีใดวิธีหนึ่งเพื่อตอบสนองความต้องการหรือสิ่งที่คาดหวังเอาไว้ ซึ่งเมื่อได้รับการตอบสนองแล้วตามที่ตั้งความหวังหรือคาดหวังเอาไว้ นั่น บุคคลก็จะได้รับความพึงพอใจและในขณะเดียวกันก็จะคาดหวังในสิ่งที่สูงขึ้นไปอีกเรื่อยๆ

การกระทำเป็นผลของแรงจูงใจและความสามารถ แรงจูงใจก็ขึ้นอยู่กับความคาดหวังที่บุคคลคาดว่าจะได้รับผลจากการที่ได้ใช้ความพยายาม ทฤษฎีนี้ประกอบด้วย 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ

ส่วนที่หนึ่ง เป็นส่วนที่บุคคลสร้างค่านิยมของผลที่จะได้ (Value of Outcome) เช่น ค่านิยมไปทำงานต่างประเทศเป็นผลที่คาดว่าจะเกิดขึ้น แล้วผลที่เกิดตามมาก็คือได้รับค่าจ้างค่าแรงงาน มีเงินมากเป็นที่ยอมรับยกย่องจากคนทั่วไป

ส่วนที่สอง แรงจูงใจ (Motivation) แรงจูงใจจะเป็นตัวกำหนดทิศทางของพฤติกรรมที่จะก่อให้เกิดผลที่เป็นค่านิยมของส่วนที่หนึ่ง เช่น เมื่อผู้ใช้แรงงานจะตัดสินใจสมัครไปทำงานต่างประเทศหรือไม่ไป เขาจะต้องคาดหวังว่า

1. อาจได้งานทำ ถ้าโชคดีเขาก็จะได้งานทำและมีเงินเก็บ มีเงินใช้จ่ายมากๆ
2. อาจไม่ได้งานทำ ถ้าไม่โชคดีเขาไม่ได้งานทำ

สิ่งเหล่านี้จะเป็นตัวกำหนดในการตัดสินใจจะกระทำพฤติกรรมดังกล่าวนี้เขาจะต้องเลือกทิศทางไปทางไหน ซึ่งเขาเชื่อว่าจะนำไปสู่ผลตอบแทนหรือรางวัลที่เขาต้องการมากที่สุด โดยทฤษฎีนี้จะทำนายว่าบุคคลแต่ละคนจะเลือกทางเลือกที่มีผลตอบแทนสูงสุด

จากแนวคิดและทฤษฎีที่กล่าวมาทั้งหมดนี้ สรุปได้ว่า ประเทศพม่ามีปัจจัยผลักดันมากกว่าปัจจัยดึงดูด คือ เศรษฐกิจตกต่ำ ไม่มีงานทำ ชาวพม่าไม่เห็นความก้าวหน้าในอนาคต บางครั้งถูกเกณฑ์ไปทำงานโดยไม่ได้รับค่าแรง พวกเขาจึงต้องการแสวงหาสิ่งที่ดีกว่าโดยการลักลอบเข้ามาหางานทำในประเทศไทย พวกเขาคาดหวังว่าเป็นทางเลือกที่จะทำให้ได้ผลตอบแทนที่ดีที่สุดแก่พวกเขาได้อย่างหนึ่งคือเงิน ซึ่งเป็นสิ่งจูงใจเบื้องต้นที่เขาเห็นว่าเงินเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะสนองความต้องการของพวกเขาได้

2. แนวคิดเรื่องการเคลื่อนย้ายแรงงาน

การย้ายถิ่นหรือเคลื่อนย้ายแรงงานเป็นปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นเสมอในทุกๆ สังคมและการเคลื่อนย้ายมีผลมาจากหลายสาเหตุ และมีทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้สำหรับอธิบายปรากฏการณ์ดังกล่าวตามลำดับเหตุการณ์และสถานการณ์ของการพัฒนาประเทศในแต่ละช่วง ดังต่อไปนี้

1. การเคลื่อนย้ายแรงงานตามทฤษฎีของ Ravenstein (1885) อ้างโดยปริญญา (2546 : 12-13) กล่าวว่าปัจจัยผลักดันด้านทาง (Push Factors) และปัจจัยดึงดูดปลายทาง (Pull Factors) เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดการย้ายถิ่น ซึ่งปัจจัยผลักดัน หมายถึง ปัจจัยที่กดดันทำให้แรงงานต้องละทิ้งถิ่นอาศัยเดิม และปัจจัยดึงดูดคือ ปัจจัยที่ชักนำหรือดึงดูดแรงงานให้เข้าสู่พื้นที่เป้าหมาย สาเหตุที่ทำให้มีการเคลื่อนย้ายแรงงานเกิดขึ้นเพราะปัจจัยผลักดันในพื้นที่ต้นทางมากกว่าปัจจัยดึงดูดในพื้นที่ปลายทางหรือเป้าหมาย โดยกระบวนการเคลื่อนย้ายจะเป็นการโยกย้ายระยะทางสั้นๆ ในช่วงแรกและจะถูกดึงดูดเข้าสู่ตัวเมืองอย่างรวดเร็วและปริมาณการเคลื่อนย้ายจะหมดไปเมื่อการขยายตัวของเมืองได้แผ่กว้างออกไปครอบคลุมพื้นที่ชนบท ซึ่งทฤษฎีนี้มีข้อพิพาทว่าให้ความสนใจกับปัจจัยผลักดันในพื้นที่ต้นทางจนละเลยลักษณะเด่นของปัจจัยพื้นที่เป้าหมาย

2. การเคลื่อนย้ายแรงงานตามทฤษฎีของ Lee (1966) อ้างโดยปริญญา (2546 : 13) จะมีความคล้ายคลึงกับแนวความคิดของ Ravenstein แต่มีส่วนที่เพิ่มเติมแตกต่างออกไปคือ ปัจจัยที่มีผลต่อการย้ายถิ่นนั้นจะมีอยู่ด้วยกัน 4 ปัจจัย ประกอบด้วย ปัจจัยต้นทาง ปัจจัยปลายทาง อุปสรรคที่แทรกกระหว่างปัจจัยต้นทางและปลายทาง และปัจจัยส่วนบุคคล และถูกเรียกว่า ทฤษฎีแรงดึงดูด (Gravity Model) ซึ่งทฤษฎีนี้มีข้อสรุปว่า การย้ายถิ่นจะเกิดขึ้นหรือไม่ ขึ้นอยู่กับการประเมินข้อดีข้อเสียของพื้นที่ที่ตนเองอาศัยอยู่ และพื้นที่ที่ตนเองจะย้ายถิ่นไปอยู่ หากข้อดีหรือข้อได้เปรียบมีมากกว่าก็จะมีการเคลื่อนย้ายเกิดขึ้น แต่อย่างไรก็ตามเงื่อนไขดังกล่าวอาจไม่เพียงพอที่จะทำให้เกิดการเคลื่อนย้ายเพราะจะขึ้นอยู่กับปัจจัยอีกประการหนึ่งคือความสามารถที่จะเอาชนะอุปสรรคขัดขวางต่อการเคลื่อนย้ายได้หรือไม่ เช่น ค่าใช้จ่ายในการย้ายถิ่น เป็นต้น อย่างไรก็ตามทฤษฎีนี้มีข้อบกพร่องที่สำคัญคือ ไม่นำระดับชั้นของกลุ่มคนในสังคมมาใช้ประกอบการพิจารณา จึงสามารถใช้อธิบายพฤติกรรมเคลื่อนย้ายในประเทศพัฒนาแล้วได้ดี เพราะประเทศเหล่านี้พื้นที่ปลายทางจะไม่มีกรว่างงาน ซึ่งผิดกับประเทศกำลังพัฒนาที่พื้นที่ปลายทางอาจประสบปัญหาการว่างงาน

3. การเคลื่อนย้ายแรงงานในสังคมทวิภาคตามแบบจำลองของ Fei and Ranis (1961) อ้างโดยปริญญา (2546 : 13) คือสังคมที่ภาคเศรษฐกิจแบ่งออกเป็น 2 สาขา คือเกษตรกรรมแบบดั้งเดิมและสาขาอุตสาหกรรม ตามแนวคิดของทฤษฎีนี้เชื่อว่าเมื่อมีการพัฒนาอุตสาหกรรมขึ้น สาขาอุตสาหกรรมนี้จะดูดซับแรงงานส่วนเกินจากชนบทโดยมีค่าจ้างแรงงานที่แพงกว่าเป็นแรงจูงใจ เมื่ออุตสาหกรรมพัฒนาขึ้นและมีการสะสมทุนมากขึ้น ก็จะสามารถขยายการจ้างงานในส่วนเกินจาก

4. ทฤษฎีความแตกต่างของค่าจ้าง Todaro (1969) อ้างโดยปริญญา (2546 : 13-14) ได้อธิบายพฤติกรรมของแรงงานว่าแรงงานที่ทำการเคลื่อนย้ายจะตัดสินใจบนพื้นฐานความมีเหตุผลของตนเองที่มาจาก การคำนวณผลได้ผลเสียของโอกาสทางเศรษฐกิจที่คาดว่าจะได้รับจากการเคลื่อนย้ายถึงแม้ว่าจะทราบว่ามี การว่างงานระดับสูงในภาคเศรษฐกิจเป้าหมายก็ตาม ดังนั้นสาเหตุที่แรงงานจะเคลื่อนย้ายตามทฤษฎีนี้ มาจากการตัดสินใจของแรงงานที่ขึ้นอยู่กับความคาดหวังในผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับในภาคเศรษฐกิจเป้าหมาย ซึ่งแรงงานจะมีความเชื่อในความคาดหวังของรายได้ที่แตกต่างกันระหว่างภาคเศรษฐกิจเมืองและชนบทมากกว่าความแตกต่างของรายได้ที่เกิดขึ้นจริง

5. จากการเคลื่อนย้ายแรงงานตามแนวคิดและทฤษฎีที่อ้างถึงไว้ทั้งหมด William Peterson (1969) อ้างโดยปริญญา (2546 : 14) นักประชากรศาสตร์ของอเมริกัน ได้ศึกษาการอพยพของประชากรตั้งแต่อดีต ได้แบ่งลักษณะการอพยพย้ายถิ่นของประชากรออกเป็น 5 ลักษณะ ดังนี้

5.1 การอพยพแบบดั้งเดิม (Primitive Migration) เป็นการอพยพย้ายถิ่นของชุมชนในอดีตเพื่อแสวงหาอาหาร ร่อนเร่เลี้ยงสัตว์ เป็นการย้ายถิ่นที่อยู่เพื่อการดำรงชีวิต มีที่หากินที่สมบูรณ์กว่าเดิม ปัจจุบันการอพยพเข้าสู่เมืองเพื่อแสวงหาวิธีการดำเนินชีวิตแบบใหม่ก็ถือว่าอยู่ในลักษณะนี้

5.2 การอพยพย้ายถิ่น โดยถูกบังคับ (Forced Migration) เป็นการย้ายถิ่นโดยถูกบังคับ อาจถูกบังคับโดยรัฐบาลหรือผู้มีอิทธิพลบางกลุ่ม

5.3 การบังคับหรือกระตุ้นให้เกิดการอพยพ (Impelled Migration) เป็นการอพยพหนีภัยจากภัยรอบด้าน เช่น การอพยพลี้ภัยหนีปัญหาต่างๆ ปัญหาทางเชื้อชาติ ศาสนา หรือเกิดจากพลังผลักดันทางการเมือง

5.4 การอพยพโดยเสรี (Free Migration) เป็นการอพยพของปัจเจกชนโดยเสรี อาจเกิดจากแรงจูงใจภายนอก เช่น ตำแหน่งงาน รายได้ หรืออื่นๆ การอพยพลักษณะนี้ขึ้นอยู่กับ การตัดสินใจของปัจเจกชน และทุนทรัพย์ที่ใช้ในการย้ายถิ่น ซึ่งการอพยพแบบนี้นำไปสู่การอพยพ ในลักษณะการอพยพแบบชนจำนวนมาก

5.5 การอพยพแบบชนจำนวนมาก (Mass Migration) สืบเนื่องมาจากการอพยพแบบเสรีซึ่งย้ายถิ่นเข้าไปบุกเบิก หรือผจญภัยในถิ่นที่อยู่ใหม่จูงใจให้คนจำนวนมากย้ายถิ่นตาม

สำหรับสถานการณ์การเคลื่อนย้ายแรงงานชาวพม่ามายังอำเภอแม่สอดในปัจจุบันจะเกิดขึ้น ในลักษณะการอพยพโดยเสรีและการบังคับหรือกระตุ้นให้เกิดการอพยพ ซึ่งเหตุการณ์ในระยะหลัง เมื่อประศพพม่าเกิดการปรองดองระหว่างชนกลุ่มน้อยกับรัฐบาลพม่ามากขึ้น สถานการณ์การอพยพ ในลักษณะการอพยพโดยเสรีจึงเกิดและขยายตัวไปสู่การอพยพแบบชนจำนวนมากจนยากต่อการ ควบคุม

3. การเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ

3.1 ปัจจัยการลักลอบเข้ามาทำงานของแรงงานต่างด้าว

ขจัดภัย (2526 : 252-255) ได้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่ทำให้แรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่ากลุ่ม ต่างๆ อพยพโยกย้ายถิ่นเข้าสู่ประเทศไทยมีอยู่ 2 ประการ คือ

1. ปัจจัยที่เป็นเหตุผลักดัน (Push Factors)

เป็นปัจจัยที่ผลักดัน หรือส่งผลให้อพยพโยกย้ายถิ่นส่วนใหญ่อพยพเข้าสู่ประเทศไทยอันถือ ว่าเป็นปัจจัยภายในของผู้อพยพโยกย้าย เช่น

1.1 ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ภาวะเศรษฐกิจของพม่าโดยส่วนรวมที่ผ่านมามีอยู่ใน สภาพย่ำแย่รัฐบาลเดือนโยบายเปิดประเทศประชาชนมีรายได้ต่ำ ประสบกับปัญหาการขาดแคลน เครื่องอุปโภคบริโภค มีการขับไล่ชนต่างชาติออกจากประเทศเป็นผลให้ธุรกิจของตนเหล่านั้นตก เป็นของรัฐโดยไม่ได้รับค่าชดเชย ภาวะเศรษฐกิจของพม่าเข้าสู่ระดับวิกฤติ ผู้พลัดถิ่นซึ่งเป็นชาวไร่ ชาวนาเป็นส่วนใหญ่ได้รับผลกระทบต่อการประกอบอาชีพ ดังนั้นพวกนี้จึงพากันละถิ่นที่อยู่อพยพ เข้ามาอาศัยในเขตพื้นที่ชายแดนไทย และมีการขยับขยายที่ทำมาหากินลึกเข้ามาในเขตตามแต่ โอกาสจะอำนวยให้ สภาพเศรษฐกิจของพม่าในปัจจุบันก็ยังมีปัญหาอยู่มาก ปัญหาการว่างงานซึ่งใน แต่ละปีจะมีผู้จบจากมหาวิทยาลัยหลายพันคนแล้วหางานทำไม่ได้จึงพากันไปทำงานในต่างประเทศ กันมาก

1.2 ปัญหาด้านการเมือง ในพื้นที่ชายแดนด้านพม่าส่วนใหญ่อยู่ภายใต้อิทธิพลของชนกลุ่มน้อยที่เป็นกบฏต่อพม่า กำลังกบฏชนกลุ่มน้อยเหล่านี้ได้อาศัยชนกลุ่มน้อยต่างๆ เป็นฐานในการส่งกำลังบำรุง มีการเก็บภาษีในเขตที่ตนยึดครองอยู่รวมทั้งใช้เป็นหูเป็นตาคอยหาข่าวความเคลื่อนไหวของทหารพม่า ราษฎรที่เป็นชนกลุ่มน้อยเหล่านี้บางคนก็เข้าร่วมกับกลุ่มกบฏ ด้วยความเต็มใจแต่บางคนก็จำใจต้องเข้าเป็นพวกเพื่อความอยู่รอด เมื่อทหารพม่าเข้ามาควบคุมหมู่บ้านเหล่านี้ก็มีความระแวงสงสัยชาวบ้านว่าเอาใจออกห่างจากรัฐบาลพม่า จึงเป็นผลให้ชนกลุ่มน้อยที่เป็นชาวบ้านธรรมดาพากันหลบหนีเข้ามาในเขตไทย เพื่อพ้นจากการถูกบีบคั้นของทั้งสองฝ่าย

1.3 ปัญหาด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน ในพื้นที่ชายแดนที่อยู่ภายใต้อิทธิพลของกบฏชนกลุ่มน้อย ในช่วงฤดูแล้งของทุกปีรัฐบาลพม่าจะส่งกำลังทหารเข้ากวาดล้างจุดต่างๆ ที่เป็นที่มั่นกองกำลังฝ่ายกบฏในการสู้รบกันชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในบริเวณดังกล่าวต้องได้รับความเดือดร้อนไปด้วย ทำให้ต้องเสียชีวิตและบาดเจ็บเป็นประจำตลอดจนทรัพย์สินก็ได้รับความเสียหาย โดยไม่อาจไปเรียกร้องค่าเสียหายจากผู้ใดได้ บางครั้งก็ถูกทหารพม่าเกณฑ์ไปเป็นลูกหาบโดยไม่อาจขัดขืนได้ จึงเป็นอีกสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ผู้พลัดถิ่นพากันอพยพหลบหนีเข้ามาอาศัยอยู่ในเขตประเทศไทย

2. ปัจจัยที่เป็นเหตุชักจูง (Pull Factors)

เป็นสาเหตุภายในประเทศไทยที่ดึงดูด หรือชักจูงให้ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าอพยพโยกย้ายเข้ามาในประเทศไทย ซึ่งมีอยู่หลายประการดังนี้

2.1 ความโอบอ้อมอารีของคนไทย กิตติศัพท์ความโอบอ้อมอารีของคนไทยต่อคนต่างชาติต่างภาษามีมาตั้งแต่โบราณแล้ว การอพยพเข้ามาพึ่งพระบรมโพธิสมภารของคนมอญ คนจีน และคนญวนในสมัยกรุงธนบุรีและสมัยต้นกรุงรัตนโกสินทร์ เป็นหลักฐานอย่างหนึ่งที่แสดงถึงความโอบอ้อมอารีอันเป็นคุณลักษณะประจำชาติของไทย เพราะฉะนั้นการที่คนไทยมีใจเมตตาปราณีให้การต้อนรับคนต่างชาติต่างภาษาโดยไม่รังเกียจเคียดจันท์นั้น ก็เป็นเหตุชักจูงใจประการหนึ่งที่ทำให้ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเดินทางเข้าสู่ประเทศไทย

2.2 สภาพเศรษฐกิจที่ดี แม้สภาพเศรษฐกิจโดยทั่วไปของประเทศไทยจะไม่ดีนักเมื่อเทียบกับประเทศกำลังพัฒนาหลายประเทศ แต่เมื่อเทียบกับประเทศเพื่อนบ้านที่มีอาณาเขตติดต่อกันทั้งหมด ยกเว้นมาเลเซียประเทศเดียวก็ปรากฏว่าประเทศไทยที่มีสภาพเศรษฐกิจที่ดีกว่าประเทศเหล่านี้มีสภาพความเป็นอยู่ที่ดีกว่าสบายกว่า เมื่อเป็นเช่นนี้จึงเป็นสิ่งชักจูงใจให้บรรดาผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเดินทางเข้ามาแสวงหาชีวิตที่ดีกว่าในประเทศไทย

2.3 ความต้องการแรงงาน ปัญหาเศรษฐกิจที่สำคัญในพม่าขณะนี้คือประชาชนมีรายได้ต่ำ มีคนว่างงานเป็นจำนวนมาก ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าจึงพากันเข้ามาหางานทำในเขต

2.4 ความอ่อนปรนของรัฐบาล จากประวัติศาสตร์ที่ผ่านมาจะเห็นว่าประเทศไทยไม่เคยมีนโยบายใช้กำลังเข้าสกัดกั้นหรือผลักดันผู้อพยพอย่างรุนแรงเลย จะเพียงมีนโยบายสกัดกั้นและผลักดันผู้อพยพลี้ภัยกึ่งในสมัยปัจจุบันภายหลังที่ผู้อพยพอินโดจีนจำนวนมากนับแสนคนหลังไหลเข้าสู่ประเทศไทยตั้งแต่ปี 2518 เป็นต้นมา แต่ก็ไม่ได้ดำเนินการถึงขั้นลงไม้ลงมือให้ถึงกับเสียชีวิตกันเลย แม้กระนั้นก็ตามบรรดาประเทศต่างๆ และองค์การระหว่างประเทศก็คอยเฝ้าดูการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ไทยอย่างใกล้ชิด เมื่อผู้อพยพลี้ภัยกลุ่มต่างๆ เข้ายับยั้งเข้าสู่ประเทศไทยก็เป็นที่มั่นใจได้ว่าเขาจะต้องได้รับการผ่อนปรนให้อยู่อาศัยได้เป็นการชั่วคราว การผ่อนปรนของรัฐบาลทุกยุคทุกสมัยนี้เอง ก็เป็นอีกเหตุผลหนึ่งที่ทำให้ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเดินทางเข้าสู่ประเทศไทย แม้จะไม่ใช่ว่าปัจจัยในการดึงดูดโดยตรง แต่มีผลในทางอ้อมเพราะถ้าหากผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าได้ทราบข่าวสารทำนองที่ว่าเจ้าหน้าที่ไทยมีมาตรการจัดการอย่างเด็ดขาด โดยขึ้นหลบหนีเข้าเขตประเทศไทยจะถูกจับกุมคุมขัง หรือถูกยิงทิ้ง ถ้ามีข่าวเช่นนี้แล้วก็เชื่อว่าจะทำให้ผู้พลัดถิ่นสัญชาติพม่าเกิดความลังเลหรืออาจเปลี่ยนใจไม่อพยพเข้าสู่ประเทศไทยเลย

ปัญหาที่เกิดจากผู้อพยพเข้าเมืองโดยผิดกฎหมายที่เป็นชาวต่างด้าวนั้นพบว่ามีมานานแล้ว และทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะสำนักงานตรวจคนเข้าเมืองและสถานีตำรวจภูธรต่างๆ ในท้องถิ่น ได้พยายามแก้ไขอยู่ตลอดเวลา แต่ก็ยังปรากฏว่ายังมีชาวต่างด้าวมักลักลอบข้ามชายแดนอยู่ตลอดเวลา ประกอบกับแรงงานต่างด้าวที่อพยพเข้ามาเนื่องจากประเทศของตนมีการสร้างงานน้อย เศรษฐกิจตกต่ำ หากเปรียบเทียบเทียบกับประเทศไทยทำให้แรงงานต่างด้าารู้สึกว่าค่าจ้างแรงงานที่ได้รับอยู่ในเกณฑ์ดี จึงหาหนทางที่จะเข้ามายังประเทศไทย ในขณะที่เดียวกันแรงงานเหล่านี้ก็เป็นที่ต้องการของนายจ้าง เพราะมีความทรหดอดทนไม่เรียกร้องสวัสดิการต่างๆ จึงทำให้นายจ้างนิยมจ้างแรงงานต่างด้าวมากกว่าแรงงานไทย

3.2 รูปแบบการเคลื่อนย้ายแรงงาน

การเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศ ควรพิจารณา 2 แนวทาง คือทางแรกเป็นการพิจารณาการเคลื่อนย้ายจากที่ตั้งภูมิศาสตร์เป็นหลัก โดยได้แบ่งเป็น 2 ประเภท คือการเคลื่อนย้ายแรงงานภายในทวีปเดียวกัน และการเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างทวีป ส่วนที่สองนั้นจะพิจารณาการ

1. การเคลื่อนย้ายแรงงานระหว่างประเทศพัฒนาแล้วด้วยกัน ความเหลื่อมล้ำด้านการพัฒนา เช่นนี้ก่อให้เกิดการเคลื่อนย้ายของแรงงานระหว่างประเทศ ซึ่งมีลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1.1 การที่บุคคลที่มีความรู้ความชำนาญ ต้องการ ไปแสวงหาความรู้เพิ่มเติม หาประสบการณ์ใหม่จากประเทศที่พัฒนาแล้ว

1.2 การที่แรงงานของประเทศที่เข้ามารวมกลุ่มกันทางเศรษฐกิจ เคลื่อนย้ายไปมา ระหว่างประเทศในกลุ่มอย่างเสรี โดยเป็นไปตามข้อกำหนดที่ระบุไว้ สาเหตุเนื่องจากการตอบสนองนโยบายแบ่งงานกันทำตามความชำนาญเฉพาะระหว่างประเทศในกลุ่ม และยังเป็น การเคลื่อนย้ายเพื่อแสวงหาแหล่งที่แรงงานจะสามารถได้รายได้สูงขึ้นอีกด้วย

1.3 การที่บุคคล โดยเฉพาะผู้มีความรู้ความชำนาญเฉพาะสูง ในบางเรื่องบางวิชา เคลื่อนย้ายระหว่างประเทศโดยมีเหตุผลเพื่อแสวงหารายได้ที่สูงกว่าที่เป็นอยู่

1.4 การเคลื่อนย้ายไปมาระหว่างเมืองชายแดนของประเทศ ที่อาณาเขตติดต่อกัน เพื่อเข้ามาทำงานในประเทศเพื่อนบ้าน

1.5 การที่บริษัทในประเทศหนึ่งขยายกิจการออกไปยังประเทศหนึ่ง ทำให้ต้องมีการส่งคนเฉพาะผู้ทำงานทางด้านจัดการและบริหารตลอดจนช่างเทคนิคเข้ามาดูแลกิจการ การอพยพลักษณะนี้มักเป็นแบบชั่วคราว

2. การเคลื่อนย้ายจากประเทศกำลังพัฒนาไปยังประเทศพัฒนาแล้ว เนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองที่แตกต่างกันมากระหว่างประเทศกำลังพัฒนากับประเทศพัฒนาแล้ว ทำให้แรงงานมีแนวโน้มอย่างมากที่จะเคลื่อนย้ายออกจากประเทศกำลังพัฒนาไปสู่ประเทศพัฒนาแล้ว ซึ่งอาจเนื่องมาจากทั้งแรงผลักดันภายในประเทศกำลังพัฒนาเอง และแรงดึงดูดจากประเทศพัฒนาแล้ว

3. การเคลื่อนย้ายจากประเทศพัฒนาแล้วไปยังประเทศกำลังพัฒนา แม้ว่าโดยทั่วไปแล้ว แรงงานน่าจะมีแนวโน้มเคลื่อนย้ายจากประเทศที่กำลังพัฒนา ไปสู่ประเทศพัฒนาแล้วเพื่อแสวงหาโอกาสในอาชีพที่ดีขึ้นก็ตาม แต่ก็ยังเป็นไปได้ที่แรงงานส่วนหนึ่งจะเคลื่อนย้ายจากประเทศพัฒนาแล้วมายังประเทศกำลังพัฒนาด้วย

3.1 การที่บุคคลผู้มีความรู้ความสามารถหรือเชี่ยวชาญในสาขาเฉพาะอย่าง ในประเทศพัฒนาแล้วถูกส่งไปยังประเทศกำลังพัฒนาโดยรัฐบาลภายใต้โครงการช่วยเหลือในรูปแบบต่างๆ หรือโดยมูลนิธิหรือโดยกิจการเอกชนเพื่อไปทำหน้าที่ในรูปของผู้เชี่ยวชาญ หรือให้ความช่วยเหลือแนะนำให้คำปรึกษาในด้านต่างๆ ที่สำคัญก็คือให้ความรู้ในด้านเทคโนโลยีใหม่ๆ

3.2 ในประเทศกำลังพัฒนานั้นส่วนมากแรงงานจะมีต้นทุนเหลือและค่าจ้างต่ำ จึงเป็นการได้เปรียบสำหรับกิจการบางอย่างของประเทศพัฒนาที่จะมาลงทุนตั้งโรงงานอุตสาหกรรมขึ้นในประเทศกำลังพัฒนา กิจการจากประเทศพัฒนาแล้วจะไม่อาจใช้แรงงานของประเทศกำลังพัฒนาได้ในทุกระดับ โดยในตำแหน่งผู้บริหารระดับสูงหรือฝ่ายจัดการนั้นจำเป็นต้องมีคนจากประเทศพัฒนาแล้วคอยตรวจตราควบคุมอยู่ตลอดเวลา และความจำเป็นต้องมีเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญทางเทคนิคจากประเทศพัฒนาแล้วมาทำหน้าที่นั้นๆ จากการที่บริษัทต่างๆ ในประเทศพัฒนาแล้วมีที่ท่าว่าจะขยายกิจการออกไปยังประเทศต่างๆ มากขึ้น โดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนา จึงทำให้มีการเคลื่อนย้ายของบุคลากรฝ่ายจัดการและช่างเทคนิคจากประเทศพัฒนาแล้วมายังประเทศกำลังพัฒนาอยู่เสมอ

4. การเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศกำลังพัฒนาด้วยกัน มีอยู่ 2 ลักษณะคือ

4.1 การเคลื่อนย้ายไปมาของแรงงานตามชายแดนเพื่อแสวงหางานทำในประเทศที่มีพรมแดนติดกัน

4.2 การเคลื่อนย้ายระหว่างประเทศกำลังพัฒนาด้วยกัน อาจเนื่องมาจากความต่างระดับกันในความมั่นคงหรือ โอกาสทางเศรษฐกิจทำให้มีการเคลื่อนย้ายไปเพื่อแสวงหาความมั่งคั่งในอีกประเทศหนึ่ง และหนีจากสภาพการว่างงานที่กำลังเผชิญอยู่

3.3 ผลต่อประเทศที่มีการเคลื่อนย้ายแรงงานเข้า

การเคลื่อนย้ายแรงงานเป็นการเพิ่มทุนมนุษย์ขึ้นในประเทศที่แรงงานอพยพเข้าไปนั้นและอาจมีผลช่วยเร่งหรือรักษาระดับความเจริญทางเศรษฐกิจให้กับประเทศผู้รับด้วย แต่ขณะเดียวกันก็ทำให้เกิดความกดดันต่อระดับค่าจ้างให้ต่ำลง การว่างงานสูงขึ้น รัฐบาลต้องใช้จ่ายด้านสาธารณสุขไปมากมากขึ้น และยังอาจทำให้เกิดปัญหาสังคมต่างๆ ตามมาอีกด้วย ผลของการอพยพเข้าจึงจำเป็นต้องมีการประเมินผลดีและผลเสียเช่นเดียวกับกรณีของการอพยพออก ซึ่งจะได้พิจารณาต่อไปนี้ (สุณี, 2531 : 73)

1. การเพิ่มขึ้นของทุนมนุษย์ การเพิ่มขึ้นของทุนมนุษย์ในประเทศผู้รับแรงงานเข้าไปหรือเรียกว่า “Brain Gain” เป็นผลคืออย่างหนึ่งที่ประเทศซึ่งมีผู้อพยพเข้าได้รับ ทั้งนี้เนื่องจากทุกสังคมได้ลงทุนใช้ทรัพยากรอย่างมากในการเลี้ยงดู ให้การศึกษาและฝึกฝนประชากรของตนเข้าสู่กำลังแรงงานดังนั้น ถ้าประเทศหนึ่งรับภาระต้นทุนเหล่านี้ โดยที่ประเทศอื่นเป็นผู้เก็บเกี่ยวผลประโยชน์ก็ย่อมเป็นผลดีต่อประเทศหลังอย่างชัดเจน ประโยชน์ที่เห็นชัดเจนคือ การอพยพเข้าได้ช่วยประเทศผู้รับให้ประหยัดต้นทุนการผลิตแรงงานขึ้น

2. ผลต่อความยืดหยุ่นของตลาดแรงงาน ความยืดหยุ่นของตลาดแรงงานก็คือ ความสามารถในการปรับตัวของตลาดแรงงานนั้นต่อสภาพเศรษฐกิจไม่ให้เกิดแรงงานขาดแคลนหรือแรงงานล้นตลาดมากเกินไป การอพยพเข้าจะมีผลให้ตลาดแรงงานมีความยืดหยุ่นมากขึ้น กล่าวคือในช่วงเศรษฐกิจมีการขาดแคลนแรงงานอย่างต่อเนื่องเป็นเวลานาน การเพิ่มประชากรตามปกติไม่สามารถจะก่อให้เกิดกำลังแรงงานขึ้นได้ทันและเพียงพอต่อความต้องการ ในระยะเวลาที่ปรารถนาการอพยพเข้ามีส่วนจะช่วยทำให้ความชะงักในการพัฒนาเนื่องจากขาดแคลนแรงงานขึ้นได้นอกจากนั้น ในกรณีที่แรงงานพื้นเมืองไม่มีความคล่องตัวในการเคลื่อนย้ายภายในประเทศ หรือไม่ปรารถนาจะทำงานบางอย่างในเขต ซึ่งทำให้เกิดการขาดแคลนแรงงานขึ้นได้นั้น แรงงานที่ได้จากการอพยพเข้าโดยปกติจะมีความคล่องตัวมากกว่า และจะเข้าทดแทนได้เป็นอย่างดีช่วยให้เศรษฐกิจสามารถดำเนินต่อไปได้ราบรื่น ตัวอย่างเรื่องเหล่านี้ที่เห็นได้ก็คือ การที่ประเทศอุตสาหกรรมในยุโรป ตะวันตกต่างก็แก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงาน โดยการนำเข้าแรงงานตราบไคที่ยังมีแรงงานส่วนเกินอยู่ในประเทศเพื่อนบ้าน

3. ผลต่อระดับค่าจ้างและการว่างงาน การเข้ามาของผู้อพยพในหลายกรณี จะทำให้เกิดการแข่งขันและเข้าแทนที่แรงงานที่อยู่เดิม เป็นผลให้เกิดการตกต่ำในระดับค่าจ้างและเกิดการว่างงานในเฉพาะอาชีพหรือโดยทั่วไปขึ้น ในเรื่องนี้นั้นการอพยพเข้าของผู้มีฝีมือ ความรู้ และความชำนาญสูงไม่สู้จะมีข้อขัดแย้งนัก เพราะแรงงานประเภทนี้ปกติเป็นที่ต้องการและหายากอยู่แล้วในประเทศที่รับเข้า ปัญหาที่นั่นจะอยู่ที่การอพยพเข้าของแรงงานที่ไม่มีฝีมือหรือความรู้ต่ำ โดยเฉพาะแรงงานไร้ฝีมือ ซึ่งมีระดับค่าจ้างที่ต่ำที่สุดและเป็นกลุ่มที่เสียเปรียบที่สุดของกำลังแรงงาน อย่างไรก็ตามอาจเชื่อได้เช่นกันว่าการเข้าไปแย่งงานขึ้นต่ำทำนั้นก็จะทำให้แรงงานระดับต่ำสุดของประเทศผู้รับเข้าพยายามปรับปรุงฐานะของตนเองในสังคมให้ดีขึ้น และถ้าหากผู้อพยพเข้าทำให้เศรษฐกิจรุ่งเรืองขึ้นโดยส่วนรวมแล้ว โอกาสที่ชนชั้นล่างจะได้รับผลดีรวมทั้งผู้อพยพในการหางานทำก็มีมากขึ้นด้วย

4. ผลทางสังคม การอพยพเข้าของผู้มีเชื้อชาติ ศาสนา ภาษา และขนบธรรมเนียมประเพณีต่างกันย่อมก่อให้เกิดการกีดกันหรือแม้แต่การกดขี่อย่างรุนแรงต่อประชากรอพยพนี้ ซึ่งผลต่อมาอาจทำให้เกิดความวุ่นวายภายในประเทศได้ นอกจากนั้นการอพยพเข้ายังทำให้รัฐบาลของประเทศผู้รับเข้าต้องมีภาระมากขึ้นในการจัดหาสาธารณูปโภคเพื่อตอบสนองความต้องการที่ขยายตัวขึ้นจากการอพยพเข้าเหล่านั้น ซึ่งทำให้ประชากรในท้องถิ่นไม่ค่อยพอใจที่รัฐบาลของตนไปดูแลเอาใจใส่คนต่างชาตินักเกินไป ทั้งๆ ที่ในความเป็นจริงผู้อพยพเข้าส่วนมากจ่ายภาษีทางตรงและทางอ้อมเช่นเดียวกับคนพื้นเมือง แต่ได้ผลตอบแทนน้อยกว่า ซึ่งส่วนหนึ่งเป็นเพราะพวกอพยพเข้าเป็นหนุ่มสาวแข็งแรงและมักเป็นคนโสด จึงมีอุปสงค์ต่อบริการสาธารณสุข โรงเรียน และระบบสวัสดิการสังคมอื่นๆ น้อยกว่าประชากรพื้นเมือง

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เชิดชาย (2537) ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการลักลอบเข้าเมืองของคนสัญชาติพม่า ศึกษากรณีอำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน ได้ข้อสรุปว่า

1. ระบบการเมืองและการปกครองแบบสังคมนิยมของพม่าส่งผลให้ประชาชนขาดอิสระเสรีภาพอันเป็นการบั่นทอนสิทธิมนุษยชนอันพึงมีตามหลักสากลนิยมแห่งกระแสโลกปัจจุบัน
2. ความเกลียดชังที่รัฐบาลพม่ามีต่อชนเชื้อชาติอื่นต่างๆ ที่เคยอาศัยอยู่ในดินแดนแห่งลุ่มน้ำอิรวดีมาก่อน จึงได้ใช้กำลังผลักดันให้ออกนอกดินแดนของตนหรือมิฉะนั้นชนกลุ่มน้อยกลุ่มต่างๆ จะต้องวางอาวุธและเข้าสวามิภักดิ์เป็นประชาชนชั้นสอง
3. การกวาดต้อนผู้คนเชื้อชาติอื่นที่ไม่ใช่ชาวพม่าแท้ เพื่อไปเป็นลูกหาบด่านหน้าของสงครามกับชนกลุ่มน้อย เป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้มีการหลบหนีเข้ามาอยู่ในอำเภอขุนยวม และพื้นที่ใกล้เคียงเป็นอันดับแรก
4. เศรษฐกิจตกต่ำ อันเกิดจากวิกฤติการณ์ทางการเมืองภายในประเทศเป็นผลให้พลเมืองยากจนถ้วนหน้ากัน การกดขี่ข่มเหงจากเจ้าหน้าที่ของรัฐในรูปแบบต่างๆ เช่น การเรียกเก็บภาษีตามชอบใจ การยึดทรัพย์สินของประชาชนทำให้ขาดแรงจูงใจในการดำรงชีวิตและอาศัยอยู่ในพื้นที่อันเป็นถิ่นกำเนิด

อย่างไรก็ตาม แรงจูงใจในอำเภอขุนยวมและพื้นที่ใกล้เคียงจะเป็นตัวแปรสำคัญที่รองลงมาจากแรงผลักดันภายในประเทศพม่า ซึ่งมาจากการสัมผัสตัวแทนของกลุ่มต่างๆ ซึ่งสรุปได้ว่าแรงจูงใจในอำเภอขุนยวมและพื้นที่ใกล้เคียงจะได้แก่ การสามารถหางานทำได้ง่าย เจ้าหน้าที่ของรัฐไม่เข้มงวด ไม่ข่มเหงรังแกอีกทั้งแรงงานสัญชาติพม่ายังสามารถปรับตัวให้เข้ากับสังคมในท้องถิ่นได้อย่างดี เนื่องจากมีเชื้อชาติ จารีต ประเพณี และวัฒนธรรมที่คล้ายคลึงกัน

กุศล และอุมาภรณ์ (2540) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการจ้างงานและการเข้ามาทำงานของแรงงานต่างชาติ พบว่าแรงงานไทยส่วนใหญ่เห็นว่าแรงงานต่างชาติเข้ามาทำให้แรงงานไทยถูกแย่งงาน โดยเฉพาะแรงงานไทยในสถานบริการทั่วไป และในโรงงานอุตสาหกรรม แรงงานไทยยังเห็นว่ากรณีที่แรงงานต่างชาติเข้ามาทำงานมีผลดีต่อนายจ้างคือ ทำให้นายจ้างมีต้นทุนด้านแรงงานต่ำ เนื่องจากนายจ้างจ้างแรงงานต่างชาติในอัตราค่าจ้างที่ต่ำกว่าแรงงานไทย และทำให้บรรเทาการขาดแคลนแรงงานไทยในบางสาขา ส่วนผลด้านสังคมและสาธารณสุขแรงงานไทยเห็นว่ากรณีที่แรงงานต่างชาติเข้ามาทำงานในเมืองไทย เป็นการช่วยเหลือเพื่อนร่วมโลก แต่มีผลเสียคือทำให้เกิดปัญหาอาชญากรรมและยาเสพติด รวมถึงโรคติดต่ออันเนื่องมาจากแรงงานต่างชาติด้วย

ศิริพันธ์ (อ้างในเฉลิมศักดิ์, 2535 : 12) ได้ชี้ให้เห็นประเด็นมูลเหตุแห่งการเข้ามาหางานทำในอำเภอแม่สอดนั้น เกิดจากการไม่พอใจวิถีการเมืองการปกครอง ปัจจัยที่ดึงดูดคือ ความต้องการ

สุทธิรัตน์ (2540) ได้สรุปผลการศึกษาศึกษาการลักลอบเข้าสู่ประเทศไทยของคนสัญชาติพม่าในเขตพื้นที่อำเภอแม่สอด จังหวัดตากพบว่า ความต้องการที่แท้จริงคือ ต้องการเข้ามาหางานทำ เนื่องจากความยากจนและความอดอยาก ซึ่งงานที่นิยมทำกันมากคือการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม เพราะสามารถอยู่รวมกันเป็นกลุ่มที่มาด้วยกันไม่ต้องแยกจากกัน นอกจากนี้การเคลื่อนย้ายไปทำงานในจังหวัดต่างๆ ของประเทศไทยส่วนใหญ่จะมีนายหน้าจัดรถมารับ หรือพาเดินทางไปโดยมีเจ้าหน้าที่ของรัฐที่เกี่ยวข้องให้ความร่วมมือ ส่วนผู้ที่เคยไปอยู่ต่างจังหวัดมาแล้วจะเดินทางกลับไปทำงานที่เดิมโดยรถยนต์โดยสารหรือโทรศัพท์ให้นายจ้างมารับที่อำเภอแม่สอด

สวัสดิ์ (2524) ได้ศึกษาวิจัยถึงปัญหาชายแดนไทยกับพม่า พบว่าปัญหาการหลบหนีเข้าเมืองโดยมิได้รับอนุญาตของชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่าในเขตชายแดนไทยในหลายจังหวัด ชายแดนอำเภอแม่สอดก็เป็นส่วนหนึ่งในจำนวนนั้นด้วย เนื่องจากไทยกับพม่ามีพรมแดนติดต่อกันอย่างใกล้ชิดทั้งทางบกและทางทะเล จึงทำให้เกิดปัญหาจากชนกลุ่มน้อยเข้ามาแย่งอาชีพ เพิ่มประชากร และยังก่อให้เกิดปัญหาอีกหลายด้านที่มีผลกระทบต่อความมั่นคงและปลอดภัยของไทยด้วย

ชาญวุฒิ (2535) ได้ศึกษาถึงสาเหตุและปัญหาของคนต่างด้าวที่หลบเข้าเมือง โดยชี้ให้เห็นว่าการหลบหนีเข้าเมืองเป็นปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการเมือง สังคม และแรงงาน สาเหตุของการหลบหนีเข้ามาในประเทศไทย ก็เนื่องจากว่ามีองค์กรระหว่างประเทศบางองค์กร ได้ขอความร่วมมือจากรัฐบาลไทยให้ที่อยู่กับคนต่างด้าว เพื่อให้มาหลบอยู่ในประเทศไทยเป็นการชั่วคราว และคนต่างด้าวหลบหนีเข้าเมืองมักมีการหลบหนีเข้ามาจนเป็นวงจร โดยการหลบหนีเข้ามาในประเทศไทยจะผ่านไปตามแนวชายแดนทั้งทางน้ำและผ่านภูเขา ประกอบกับเจ้าหน้าที่ไทยซึ่งมีไม่เพียงพอก็ทำให้การหลบหนีทำได้ง่ายขึ้น เมื่อมีการจับกุมตัวคนต่างด้าวแล้วก็มีปัญหาในเรื่องที่คุมขังไม่เพียงพอ

มาลีวรรณ (2541) ได้ศึกษาถึงผลกระทบของการอนุญาตให้แรงงานต่างชาติผิดกฎหมายทำงานต่อการจ้างแรงงานไทยในจังหวัดลำพูน โดยศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างคือ กลุ่มนายจ้างผู้ประกอบการ และลูกจ้าง ประชาชนทั่วไปในจังหวัดลำพูน กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดมีความเห็นว่า ปัจจุบันแรงงานไทยมีอัตราการว่างงานที่สูง แต่แรงงานไทยยังปฏิเสธการทำงานในอาชีพที่ใช้แรงงานหนัก และเป็นงานที่สกปรก จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการจ้างแรงงานต่างชาติในอาชีพดังกล่าว สำหรับความคิดเห็นในส่วนสาเหตุและความจำเป็นในการจ้างแรงงานต่างชาติ ลูกจ้าง

จาดูร (2530) ได้ศึกษาปัญหาผู้อพยพชาวกะเหรี่ยงต่อความมั่นคงของชาติ พบว่าการสู้รบระหว่างรัฐบาลพม่ากับชนกลุ่มน้อยกะเหรี่ยง ได้ทำให้มีผู้อพยพหนีภัยเข้ามาในประเทศไทยเป็นจำนวนมาก หากรัฐบาลไทยปล่อยให้สถานการณ์เป็นอยู่เช่นในปัจจุบันแล้วผู้อพยพชาวกะเหรี่ยงก็จะยังคงหลั่งไหลเข้ามาเพิ่มจำนวนขึ้นเรื่อยๆ การเน้นนโยบายช่วยเหลือตามหลักมนุษยธรรมต่อผู้อพยพย่อมจะทำให้ประเทศไทยตกอยู่ในสภาพที่ต้องรับเลี้ยงผู้อพยพเหล่านี้โดยไม่มีที่สิ้นสุด ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ ดังนั้นรัฐบาลจึงควรกำหนดแนวทางปฏิบัติต่อผู้อพยพชาวกะเหรี่ยงให้แน่นอน และพยายามผลักดันผู้อพยพเหล่านี้กลับประเทศของเขา ซึ่งจะเป็นการป้องกันมิให้ชนกลุ่มน้อยต่างชาตินำมาสร้างปัญหาให้เกิดขึ้นในประเทศไทย

เฉลิมศักดิ์ (2535) ได้ทำการศึกษาปัญหาแรงงานต่างชาติ ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มนักธุรกิจและกลุ่มประชาชนในอำเภอแม่สอดเลือกใช้แรงงานกะเหรี่ยงชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่ามากกว่าแรงงานไทย เพราะแรงงานกะเหรี่ยงมีค่าแรงถูก และไม่ผูกพันกับกฎหมายแรงงานจึงมีผลให้แรงงานไทยตกงาน นอกจากนี้แรงงานกะเหรี่ยงยังทำงานมีคุณภาพดีกว่าแรงงานไทยในด้านความอดทน และความซื่อสัตย์สุจริต และมีการขาดแคลนแรงงานในอำเภอแม่สอดหรือมีไม่เพียงพอกับความต้องการ เนื่องจากแรงงานไทยไม่สนใจที่จะทำงานในอำเภอแม่สอด แต่แรงงานกะเหรี่ยงชนกลุ่มน้อยสัญชาติพม่าทำให้เกิดผลเสียต่อประเทศไทยในด้านการสูญเสียเงินค่าจ้างแรงงานออกนอกประเทศ และแรงงานกะเหรี่ยงบางส่วนทำงานบริการทางเพศ ทำให้ประเทศไทยเสียภาพพจน์ในสายตาชาวต่างชาติ

บุญธรรม (2539) ได้ศึกษาผลกระทบการหลบหนีเข้าเมืองของแรงงานต่างชาติในเขตอำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย สรุปว่าประชาชนในเขตอำเภอแม่สายได้รับผลกระทบจากการ

ตุลาพร (2543) ได้ศึกษาถึงผลกระทบจากนโยบายผ่อนผันการใช้แรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่าต่อชุมชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดแม่ฮ่องสอน พบว่ากิจการหลายประเภทในอำเภอเมืองยังคงมีความจำเป็นต้องใช้แรงงานพม่า เพราะมีความอดทนและหาได้ง่าย สืบเนื่องมาจากปัญหาด้านการเมืองภายในประเทศพม่า ปัญหาด้านเศรษฐกิจ ประกอบกับความต้องการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีพรมแดนที่ติดต่อกัน เป็นต้น โดยแรงงานที่เข้ามาจะมีทั้งถูกกฎหมายและผิดกฎหมายได้ ก่อให้เกิดผลกระทบต่อประเทศไทยคือ แรงงานไทยมีอำนาจในการต่อรองน้อยลง ปัญหาชุมชนแออัด จำนวนเด็กไร้สัญชาติเพิ่มมากขึ้น ฉะนั้นรัฐบาลควรเข้ามามีบทบาทในเวทีการเมืองระหว่างประเทศให้มากขึ้น

จากงานวิจัยข้างต้น สรุปได้ว่า การเข้ามาของแรงงานต่างด้าว โดยเฉพาะแรงงานต่างด้าวสัญชาติพม่าจะไม่ได้มีขอบเขตอยู่แต่ในจังหวัดที่มีพรมแดนติดกับประเทศพม่าเท่านั้น แต่ได้ขยายไปยังจังหวัดต่างๆ ในประเทศไทยมากขึ้น งานที่แรงงานต่างด้าวนิยมทำได้แก่ การทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม เพราะสามารถอยู่รวมกันเป็นกลุ่มที่มาด้วยกัน ไม่ต้องแยกจากกัน ซึ่งปัจจัยหลักที่ทำให้แรงงานต่างด้าวอพยพเข้ามาทำงานในประเทศไทยคือ ปัญหาด้านการเมืองภายในประเทศพม่า ปัญหาด้านเศรษฐกิจ มีความยากจนและความอดอยาก ต้องการมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และนอกจากนี้ยังพบว่าผู้ประกอบการชาวไทยโดยส่วนมากจะนิยมจ้างแรงงานต่างด้าวเข้าทำงาน เนื่องจากว่าแรงงานต่างด้าวมีค่าแรงถูก และไม่ผูกพันกับกฎหมายแรงงาน และยังทำงานมีคุณภาพดีกว่าแรงงานไทยในด้านความอดทน และความซื่อสัตย์สุจริต แต่อย่างไรก็ตามการจ้างแรงงานต่างด้าวเข้าทำงานก็ยังส่งผลกระทบต่อประชาชนในท้องถิ่นและประเทศไทย คือ แรงงานไทยในท้องถิ่นมีอำนาจในการต่อรองน้อยลง ปัญหาชุมชนแออัด จำนวนเด็กไร้สัญชาติเพิ่มมากขึ้น ผลกระทบในด้านการสูญเสียเงินค่าจ้างแรงงานออกนอกประเทศ และแรงงานต่างด้าวบางส่วนทำงานบริการทางเพศ ทำให้ประเทศไทยเสียภาพพจน์ในสายตาชาวต่างชาติ